

Валентина БЕНЕРА,
проректор з наукової роботи

Повноцінне становлення національної школи відбувається на фундаменті розгортання мережі регіональних навчальних

закладів усіх рівнів і форм — від початкових до вищих. Кременецька сторінка в історії української освіти — багата, яскрава і помітна як хронологією функціонування навчальних установ, так і життєтворчістю представників педагогічного пантеону. В реєстрі закладів освіти, що діяли на Півдні Волині, на Кременеччині та в Кременці, поряд зі школою-філією Києво-Могилянської академії, Волинською гімназією і Волинським

ліцеєм, Духовною семінарією і Кременецьким ліцеєм, іншими школами минулих часів, почесне місце належить Українській гімназії імені Івана Стешенка в Кременці. Саме 100-річчю з часу її відкриття були приурочені Всеукраїнські наукові читання «Становлення освіти на Кременеччині: погляд крізь століття», що проходили в читальному залі нашої бібліотеки. Співорганізаторами Читань виступили Київський НУ ім. Тараса Шевчен-

ка, Рівненський МЕРУ ім. академіка Степана Дем'янчука, Державний архів Тернопільської області та науково-педагогічний колектив Кременецької гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка.

Всеукраїнські наукові читання відкрив ректор академії, академік АН ВШ України, професор Афанасій Ломакович. Він же головував на першому науковому засіданні. До учасників ювілейного зібрання з вітальним словом звернувся доктор філологічних наук, академік НАН України, директор Інституту літератури ім. Т.Г.Шевченка НАНУ, професор Микола Жулинський, який підкреслив, що національний характер формується лише національною школою, і під цим кутом зору показав роль Української гімназії в Кременці, поряд з аналогічними гімназіями в Луцьку та Вінниці, у формуванні світської та духовної національної еліти і національної свідомості української інтелігенції, котра в наступні часи працювала на утвердження української державності, в тому числі в рядах УПА, на розбудову української національної культури, науки й освіти.

Учасники Читань працювали на трьох наукових платформах: «Кременецька українська гімназія імені Івана Стешенка в історії становлення та розвитку української школи на початку ХХ ст.», «Внесок Івана Стешенка в українізацію народної освіти» та «Художній дискурс Івана Стешенка: семантика, підтекст і смислотворення».

ЮВІЛЕЙ НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКОЛИ

Роботу першої платформи розпочав кандидат історичних наук, доцент кафедри української філології та суспільних дисциплін Володимир Собчук

доповіддю «Національна школа у місті Кременці: важкий початок». Він окреслив основні етапи еволюції навчальних закладів у краї з XVII до початку ХХ століття, серед яких Українська гімназія імені Івана Стешенка була першим, дійсно національним навчальним закладом. Науковець дав характеристику окремим педагогічним персоналіям, які працювали у цій гімназії та інших освітніх закладах краю, конкретизував їхній внесок у розбудову регіональної і національної школи, а також повідомив, що до послуг фахівців, які вивчатимуть дану проблематику, є понад 350 папок архівних матеріалів.

Заступник голови Кременецького районного об'єднання Всеукраїнського товариства «Просвіта» ім.Тараса Шевченка, краєзнавець Василь Олійник оприлюднив тему «Українська гімназія імені Івана Стешенка як осередок національно-патріотичного виховання молоді». Він висловив думку, що тільки вихованням на фактологічній базі історії України, самим процесом національного навчання, духом спілкування у закладах освіти й активною участю у громадських справах можна забезпечити формування свідомих борців за становлення української державності. Таким, вважає він, був освітній процес у Кременецькій українській гімназії, багато вихованців якої згодом виявили себе у діяльності ОУН, у боротьбі з комуністичним і фашистським режимами.

Історичний портрет Української гімназії імені Івана Стешенка через долю її випускників зобразила кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри теорії і методики дошкільної та педагогічної освіти, доцент Тетяна Фасолько. Продовжив персоналістський підхід до розкриття тематики наукової платформи кандидат філологічних наук, завідувач кафедри української філології та суспільних дисциплін, доцент Олег Василишин повідомленням «Кременецька українська гімназія в іменах: Оксана Лятуринська, Кирило Куцюк-Кочинський, Марія Кавун-Кременярівська».

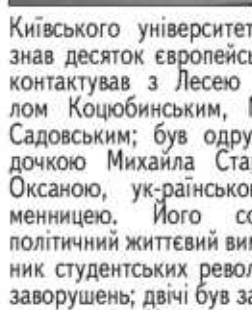
Такої ж лінії дотримується і кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики дошкільної та початкової освіти Наталія Приймас у дослідженні проблеми «Українська гімназія імені Івана Стешенка у житті та творчості Уласа Самчука», який навчався у цьому закладі освіти, а роки навчання відобразив у своєму романі «Юність Василя Шеремети». Саме за мотивами та на матеріалах цього художнього твору видатного українського письменника кандидат філологічних наук, доцент кафедри української філології та суспільних дисциплін Ірина Комінярська й Олена Пасічник визначають «Роль Кременецької української гімназії імені Івана Стешенка у становленні молоді особистості».

Соціально-культурний контекст освітньої та культурно-виховної роботи з гімназистами висвітлює кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри мистецьких дисциплін і методики їх викладання Оксана Легкун, яка характеризує літературно-мистецьке життя в Українській гімназії імені Івана Стешенка. Історичний ухил дослідницького інтересу до теми здійснила кандидат історичних наук, доцент кафедри

української філології та суспільних дисциплін Галина Сеньківська аналізом «Відображення історії Української гімназії імені Івана Стешенка у матеріалах Кременецького районного об'єднання Всеукраїнського товариства «Просвіта» ім. Тараса Шевченка». Важливий фактологічний матеріал «Джерела з історії освіти у місті Кременці» до програми першої наукової платформи запропонував директор Державного архіву Тернопільської області Федір Полянський.

Тематика двох наступних наукових платформ стосувалася історичної постаті Івана Стешенка, різних аспектів його життєтворчості, ролі в утвердженні української національної ідеї через участь у національному культурно-творчому процесі, у розвитку науки, літератури та мистецтва. Науковці висвітлювали основні віхи його життєвого шляху, насамперед його громадсько-політичну діяльність, його заслуги як педагога, літературознавця, перекладача і письменника.

Учасники Читань показали Івана Стешенка і в особистісному життєвому вимірі: рік народження — 1873; один із дев'яти дітей полтавського унтер-офіцера; випускник Полтавської класичної гімназії та історико-філологічного факультету Київського університету св. Володимира; знав десятих європейських іноземних мов; контактував з Лесею Українкою, Михайлом Коцюбинським, Миколою Садовським; був одружений з дочкою Михайла Старицького Оксаною, українською письменницею. Його соціально-політичний життєвий вимір: учасник студентських революційних заворушень; двічі був заарештованим; член Центральної Ради; генеральний секретар (міністр) освіти в уряді УНР; здійснював українізацію шкільництва. Творчий вимір життєпису: літературна, перекладацька діяльність; видавав і редагував періодичні часописи; досліджував літературну творчість Івана Котляревського, Марка Вовчка, Панаса Мирного, Лесі Українки, Михайла Коцюбинського, Михайла Старицького, Василя Стефаника; серед його творів — оповідання, пісні, поезії, переклади Овідія, Фрідріха Шіллера, Джор-

джа Байрона, Олександра Пушкіна та інших; статті в періодиці. Трагічний фінал: 30 липня 1918 року вбитий більшовицьким агентом; похований на Байковому кладовищі в Києві.

Закономірно, що темою другої наукової платформи Читань стала діяльність Івана Стешенка у сфері освіти. Базовою у цьому плані була доповідь декана педагогічного факультету Рівненського МЕРУ імені

академіка Степана Дем'янчука, доцента Інституту «Іван Стешенко — батько української національної школи», яка дала характеристику його освітній, науковій, організаційно-педагогічній діяльності, внеску у відродження та становлення нової національної школи і конкретно — в розвиток системи й організації виховної роботи з формування українського інтелігента-патріота, націленого на розбудову національної української держави. У підсумку доповідач наголосила, що конкретним змістом державницької діяльності Івана Стешенка стало творення національної школи після Української національної революції в 1918 році.

Доктор історичних наук, професор кафедри української філології та суспільних дисциплін Ірина Скакальська у науковому дослідженні «Модерні викили і традиції у вихованні і навчанні студентів наспадщині навчальних закладів міста Кременця

у першій третині ХХ ст.» продемонструвала спадкоємність і динаміку навчально-виховної роботи в установах освіти краю з формування кваліфікованого спеціаліста і свідомого патріота Української держави. «Ідеї національного відродження у творчій діяльності Івана Стешенка» склали зміст і напрям наукового пошуку доктора педагогічних наук, завідувача кафедри методики викладання мистецьких дисциплін нашої академії, професора Олександра Дем'янчука та його колеги, кандидата педагогічних наук, завідувача кафедри музичних дисциплін Луцького педагогічного коледжу Богдани Жорняк.

Науковці третьої тематичної платформи досліджували проблему «Художній дискурс Івана Стешенка: семантика, підтекст і смислотворення». Загальнотеоретичний підхід до її розкриття здійснила доктор філологічних наук, старший науковий співробітник Інституту філології Київського

НУ ім. Тараса Шевченка, професор Галина Александрова у доповіді «Творча спадщина Івана Стешенка», де проаналізувала його творчість на фоні освітніх і літературних процесів в Україні, висвітлювала особливості поетичної складової літературного спадку, специфіку перекладів, а також дала оцінку сучасним публікаціям з дослідження творчості Івана Стешенка.

Оригінальну тему «Поезія як веселка: місце колоративу у ліриці Івана Стешенка» вивчав кандидат філологічних наук, голова Ради молодих науковців нашої академії Роман Дубровський. Краєнин Стешенка, видавець, журналіст і краєзнавець із Полтави Григорій Титаренко презентував видання «Іван Стешенко. Твори. Переклади. Вибране листування» і повідомив учасникам Читань нові факти і деталі життєтворчості І.Стешенка, а також про пошуки та знахідки його нових творів та інших матеріалів.

Між організаторами Читань та їх гостями відбувся обмін науковою літературою, дотичною до теми ювілейного наукового зібрання. Ректор академії, професор Афанасій Ломакович вручив науковцям-доповідачам примірники видань про історію та сьогодення нашого міста і навчального закладу, зокрема антологію літературних творів українських і зарубіжних авторів про Кременець, збірники матеріалів міжнародних і всеукраїнських наукових форумів, які проходили в нашій академії упродовж останніх років, а бібліотека навчального закладу поповнилася виданнями за тематикою становлення національної школи в Україні в цілому та в нашому регіоні зокрема.